

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2-19
«ВИМІРИ ІНДУКТИВНОСТІ ПРОВІДНИКІВ»

методичні вказівки для здобувачів спеціальності 123
дистанційної форми навчання

Одеса: ДУ «ОП», 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2-19
«ВИМІРИ ІНДУКТИВНОСТІ ПРОВІДНИКІВ»

методичні вказівки для здобувачів спеціальності 123
дистанційної форми навчання

Затверджено
на засіданні кафедри фізики
Протокол № 7 від 3.02.2022 р.

Одеса: ДУ «ОП», 2022

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2-19 «ВИМІРИ ІНДУКТИВНОСТІ ПРОВІДНИКІВ»
методичні вказівки для здобувачів спеціальності 123 дистанційної форми навчання / Укл.:
Олена Володимирівна Свірідова, Ольга Валентинівна Свірідова. – Одеса: ДУ «ОП», 2022. –
7 с.

Укл.: Олена. В. Свірідова, ст. викл.,

Ольга. В. Свірідова к.ф.-м.н., доц..

ЗМІСТ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2-19	4
«ВИМІРИ ІНДУКТИВНОСТІ ПРОВІДНИКІВ».....	4
Мета роботи	4
Теоретичні відомості.....	4
Порядок виконання роботи:	4
Таблиці даних:	5
Контрольні запитання:	7
Література:	7

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2-19 «ВИМІРИ ІНДУКТИВНОСТІ ПРОВІДНИКІВ»

Мета роботи

Метою лабораторної роботи є дослідження впливу осердя на індуктивність котушки.

Теоретичні відомості

Будь-яка зміна струму в котушці викликає появу в ній ЕРС самоіндукції, що перешкоджає зміні струму. Величина ЕРС самоіндукції прямо пропорційна величині індуктивності котушки і швидкості зміни струму в ній. Оскільки змінний струм безперервно змінюється, то безперервно виникаюча в котушці **ЕРС самоіндукції створює опір змінному струму**. Вона перешкоджає його зростанню і, навпаки, підтримує струм при його спаданні. Таким чином, **в котушці індуктивності, яка включена в коло змінного струму, виникає опір проходженню струму**. Оскільки такий опір викликається у кінцевому рахунку індуктивністю котушки, то і має назву **індуктивний опір**.

Індуктивний опір позначається через X_L і вимірюється, як і активний опір, у **Омах**. Індуктивний опір кола тим більше, чим більше частота струму в колі і чим більше індуктивність кола. Отже, індуктивний опір кола прямо пропорційний частоті струму і індуктивності кола; визначається за формулою:

$$X_L = \omega L,$$

де $\omega = 2\pi\nu$ — кругова частота, L — індуктивність кола.

Оскільки опір котушки індуктивності змінному струму більше, ніж сталому, то її умовно можна представити у вигляді послідовно з'єднаних активного (R) і індуктивного (X_L) опорів. При цьому повний опір кола

$$Z = \sqrt{R^2 + X_L^2} = \sqrt{R^2 + \omega^2 L^2}$$

Розв'язав це рівняння відносно L , отримуємо співвідношення для визначення індуктивності котушки:

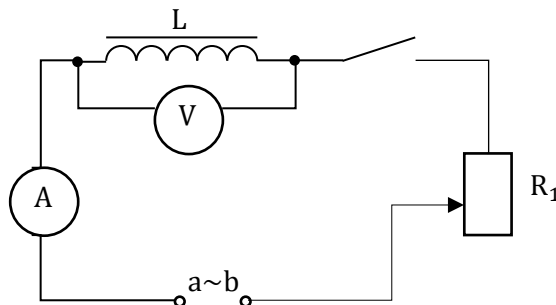
$$L = \frac{\sqrt{Z^2 - R^2}}{\omega}. \quad (1)$$

За законом Ома, величина повного опору кола

$$Z = \frac{U_{\text{еф}}}{I_{\text{еф}}}. \quad (2)$$

Порядок виконання роботи:

1. Зібрати електричну схему:

2. Переміщуючи ручку повзункового реостату, визначити силу струму $I_{\text{еф}}$, що проходить через котушку, і відповідне йому значення напруги $U_{\text{еф}}$. Виміри провести п'ять разів.
3. За формулою (2), визначити значення Z . Знайти середнє значення $Z_{\text{ср}}$.
4. За формулою (1) визначити індуктивність котушки L .
5. Виміри повторити, вставив в котушку осердя.
6. Визначити індуктивність котушки з осердям.
7. Проаналізувати отримані результати.

Врахувати $\omega = 2\pi\nu$, $\nu = 50$ Гц. Активний опір $R = 72$ Ом.

При розрахунку величини струму $I_{\text{еф}}$ і напруги $U_{\text{еф}}$, врахувати ціну поділу амперметра і вольтметра, значення яких для нашої установки: $K_I = 5 \cdot 10^{-3}$ А/поділ.; $K_U = 0,5$ В/поділ.:

Таблиці даних:

ТАБЛИЦЯ 1

Вимірювання без осердя						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
31		35				
37		42				
47		55				
60		70				
43		50				
Вимірювання з осердям						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
24		83				
27		93				
30		106				
29		90				
35		123				

ТАБЛИЦЯ 2

Вимірювання без осердя						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
36		39				
34		41				
31		35				
60		70				
90		116				
Вимірювання з осердям						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
34		100				
39		110				
29		90				
36		105				
30		96				

ТАБЛИЦЯ 3

Вимірювання без осердя						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
30		35				
43		50				
68		80				
60		70				
92		116				
Вимірювання з осердям						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
23		80				
27		90				
49		123				
30		96				
44		118				

ТАБЛИЦЯ 4

Вимірювання без осердя						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
45		55				
29		35				
59		74				
96		116				
43		50				
Вимірювання з осердям						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
33		106				
22		79				
30		100				
35		105				
43		118				

ТАБЛИЦЯ 5

Вимірювання без осердя						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
31		36				
36		42				
47		56				
60		71				
43		51				
Вимірювання з осердям						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
24		85				
27		96				
30		108				
29		91				
35		123				

ТАБЛИЦЯ 6

Вимірювання без осердя						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
36		44				
34		37				
31		96				
60		70				
90		114				
Вимірювання з осердям						
$I_{\text{поділ.}}$	I, A	$U_{\text{поділ.}}$	U, B	$Z, \text{Ом}$	$\bar{Z}, \text{Ом}$	$L, \text{Гн}$
34		100				
39		110				
29		90				
36		105				
30		96				

Контрольні запитання:

1. У чому полягає явище електромагнітної індукції, самоіндукції?
2. Сформулюйте основний закон електромагнітної індукції.
3. Дайте визначення магнітного потоку. У яких одиницях вимірюється магнітний потік?
4. Дайте визначення індуктивності провідника. Від чого залежить індуктивність провідника?
5. Чому дорівнює повний опір котушки?
6. Що таке ефективне значення струму і напруги?

Література:

1. Кучерук І.М. Горбачук І.Т. Луцик П.П. За редакцією Кучерука І.М. Загальний курс фізики. Том 2: Електрика і магнетизм. – К.: Техніка, 2001.
3. Бушок Г.Д. Курс фізики у 2-х книгах:кн.1 Фізичні основи механіки. Електрика і магнетизм. – К.: Либідь, 1997, 448 с.
4. Чолпан П.П. Основи фізики. К.: Вища школа, 1995, 488 с.
5. Фізика. Конспект лекцій. Розділ 5: «Магнетизм» для студентів напрямків 104 – ФІЗИКА та АСТРОНОМІЯ. / Укл.: М.П. Спіріхіна. – Одеса: ОНПУ, 2018. – 40 с. (КЛ10005, РС 6269, 2018).